

ti az a tény, hogy Gavro, hosszú hányattatása után visszajut abba a világba, ahol a „haza” mindent pótól számára.

A háborús regények nem öncélúak. Hatásuk lemérhető, analizálható. A téma kimeríthetlensége

folytán örök forrás marad az írók számára. Veljko Kovačević műve is ezt példázza.

Mit tesz egy fordítás? Igyekszik visszaadni a nyelv eredeti ízét. Szalai Zorának ez, ha nem is teljes mértékben, de részben sikerült.

BARANOVSKY EDIT

NÉGYNYELVŰ BIBLIOGRÁFIA

Mr MILAN BIKICKI—ANA KAČANSKI: *Bibliografija novosadske štampe 1824—1918.*

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad, 1977.

Az újvidéki Matica srpska *Vajdasági bibliográfiák* elnevezésű sorozata egy rendkívül értékes kiadvánnyal járult hozzá mind a tudományos kutatómunka folyamatának megkönnyebbítéséhez (újvidéki vonatkozásban), mind pedig a múlt közművelődési viszonyait közelebbről megismerni kívánók érdeklődésének kielégítéséhez *Az újvidéki sajtó bibliográfiája 1824—1918* című munkával. Azt hiszem, nem szükséges hangsúlyozni, hogy a különböző bibliográfiák megjelentetése milyen nagy mértékben gyorsítja meg azok munkáját, akik irodalom- és művelődéstörténettel, vagy a múlt politikai, gazdasági viszonyainak tanulmányozásával foglalkoznak; egy-egy téma feldolgozásakor nem kell előzetes kutatásokat végezni a publikációs forrásokat illetően. A prezentált bibliográfiai adatok alapján könnyebben megállapíthatja a kutató, hogy feldolgozandó témájával kapcsolatban milyen kiadványokra van szüksége és hol találhatja meg azokat.

A pusztán közművelődési viszonyok iránt érdeklődők számára is érdekes olvasmányt nyújthat egy-egy bibliográfia. Mindezeket figyelembe véve csak üdvözölmi lehet az újvidéki sajtóbibliográfiát, s remélni, hogy ezt az igen hasznos munkát több hasonló követi majd.

Az újvidéki sajtó bibliográfiáját szerbhorvát, magyar, szlovák és német nyelvű előszó vezeti be Milan

Bikicki tollából, lévén hogy a feldolgozott sajtóanyag is erre a négy nyelvre vonatkozik. Ezt követi a felhasznált irodalom jegyzéke, mely szintén az említett négy nyelven megjelent legjelentősebb forrásokra utal.

Az *Előszó* az anyaggyűjtésre vonatkozó észrevételekkel és a feldolgozás metodológiájával foglalkozik elsősorban. A Matica srpska könyvtárának állománya mellett a feldolgozók a Belgrádi Szerb Nemzeti Könyvtár, a Szerb Tudományos Akadémia Könyvtára, a Budapesti Országos Széchényi Könyvtár, valamint a Bécsi Nemzeti Könyvtár állományai alapján készítették munkájukat.

A bibliográfiában a kiadványok 1824 és 1918 között időrendben követik egymást. Az egy-egy lappal kapcsolatos összes (címbeli, nyomda-technikai és egyéb) változás nyomon követhető. Az egységek a kiadvány leírásából és a hozzáfűzött megjegyzésekből állnak. A feldolgozott sajtótermék címét, kiadójának, tulajdonosának és szerkesztőjének nevét, a megjelenés helyét és idejét, a nyomda nevét és a lap formátumára vonatkozó adatokat tartalmazzák. A megjegyzésekben olyan adatokat is találunk, melyek egy-egy kiadvány első és utolsó számaira vonatkoznak, vagy a már ismert szakirodalom adataira támaszkodnak, illetve,

ahol arra lehetőség volt, azokat korigálják. A bibliográfiai adatokat a szerzők az eredeti helyesírás szerint közölték.

Magát a bibliográfiát a következő (cirill- és latin betűs) mutatók egészítik ki: az újvidéki sajtótermékek címének mutatója, a tulajdonosok és kiadók, illetve a tulajdonosok és szerkesztők névmutatója, a nyomdák mutatója és az időrendi mutató. A címmutató azt is feltünteti, hogy melyik könyvtár példányai alapján készült a címszó, ami a kutatók és szakemberek számára szintén útmutatóul szolgálhat a források lelőhelyeit illetően.

Az első magyar hírlap, az Újvidék megjelenési ideje nem tisztázott. Ezzel kapcsolatban Vasa Stajić adata áll valószínűleg legközelebb a valósághoz. Szerinte Teodor Hirsch 1876. január 14-én fizette be a kauciót a hetilap megjelenése céljából. A bibliográfia az Országos Széchényi Könyvtárban található 1878. III. évfolyam 9. számát tünteti fel első hozzáférhető példányként, ami azt jelenti, hogy az Újvidék 1876 folyamán jelent meg.

Az újvidéki sajtó bibliográfiája 1824—1918 26 magyar nyelvű kiadványt regisztrál, melyek mind Újvi-

déken jelentek meg a jelzett periódusban. Többségük politikai és vegyes tartalmú hetilap volt, és 1892 után látott napvilágot. A XX. század elejétől kezdődően különböző szaklapokat is kiadtak (a sport, a kereskedelem, a textilipar stb. köréből). A politikai lapok mellett a legszámosabbak a színházzal és irodalommal foglalkozó kiadványok voltak. Az első „művészeti és szépirodalmi közlöny” a Művészvilág volt, mely 1901 folyamán jelent meg. Ezt követte az Újvidéki Színházi Újság (1901?), a Thália (1904. IV. 3.), a Szemle (1917. X. 20.), az Újvidéki Színház (1917. IX. 17.), a z utolsó pedig a Porond (1918. V. 11.) volt. Ezek közül a leghosszabb életű az Újvidéki Színházi Újság volt, melynek utolsó fellelhető példánya 1913-ból való.

Az említettek figyelembe véve elmondhatjuk, hogy Milan Bikički mr. és Ana Kičanski bibliográfiája jelentős mértékben hozzájárul a hasonló kiadványok elkészítésének ösztönzéséhez, ugyanakkor a kutatók és szakemberek munkáját segíti, amikor azok Újvidék 1824 és 1918 közötti közművelődési, politikai és gazdasági viszonyainak feltárására vállalkoznak.

KAICH KATALIN